

פרשת פקודי תשפ"ב
בצלאל

In memory of Solomon A. Koenigsberg z"l by his daughter Miriam Brovender on his yahrzeit

שמות פרק לא פסוק ב
רָאָה קְרָאתִי בְשֵׁם בְּצַלְאֵל בֶּן אוּרִי בֶן חוּר לְמַטֵּה יְהוּדָה :

רש"י
קראתי בשם - לעשות מלאכתי, את בצלאל :

שמות פרק לה פסוק לד
וּלְהוֹרֹת נֶתַן בְּלִבּוֹ הוּא וְאַהֲלִיאֵב בֶּן אַחִיסָמָד לְמַטֵּה דָן :

רש"י
ואהליאב - משבט דן, מן הירודין שבשבטים מבני השפחות, והשוהו המקום לבצלאל למלאכת המשכן, והוא מגדולי השבטים, לקיים מה שנאמר (איוב לד יט) ולא נכר שוע לפני דל :

שמות פרק לו
(א) וְעָשָׂה בְּצַלְאֵל וְאַהֲלִיאֵב וְכָל אִישׁ חֶכֶם לֵב אֲשֶׁר נָתַן יְקֹוֹק חֲכָמָה וּתְבוּנָה בְּהִמָּה לְדַעַת לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל מְלָאכֶת עֲבֹדַת הַקֹּדֶשׁ לְכָל אֲשֶׁר צִוָּה יְקֹוֹק : ... (ח) וַיַּעֲשׂוּ כָל חֶכֶם לֵב בְּעֵשִׂי הַמְּלָאכָה אֶת הַמְּשָׁכָן עֲשָׂר יָרִיעַת שֶׁשׁ מְשָׁזָר וּתְכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי כְּרִבִּים מְעֵשָׂה חֹשֶׁב עֲשָׂה אֹתָם :

שמות פרק לח פסוק כב
וּבְצַלְאֵל בֶּן אוּרִי בֶן חוּר לְמַטֵּה יְהוּדָה עָשָׂה אֶת כָּל אֲשֶׁר צִוָּה יְקֹוֹק אֶת מֹשֶׁה :

רש"י
ובצלאל בן אורי וגו' עשה את כל אשר צוה ה' את משה - אשר צוה משה אין כתיב כאן, אלא כל אשר צוה ה' את משה, אפילו דברים שלא אמר לו רבו, הסכימה דעתו למה שנאמר למשה בסיני, כי משה צוה לבצלאל לעשות תחלה כלים ואחר כך משכן, אמר לו בצלאל מנהג עולם לעשות תחלה בית ואחר כך משים כלים בתוכו. אמר לו כך שמעתי מפי הקדוש ברוך הוא. אמר לו משה בצל אל היית, כי בוודאי כך צוה לי הקדוש ברוך הוא, וכן עשה המשכן תחלה ואחר כך עשה הכלים :

רמב"ן
ובצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה עשה את כל אשר צוה ה' - הענין כי על פיו נעשה הכל, כי הוא המורה לכל החכמים, ולפניו היו עושים כולם ומראים אליו כל מלאכתם, כמו שאמר (לעיל לה לד) ולהורות נתן בלבו, אבל גם כל חכמי לב עשו במלאכה, כמו שאמר (שם לו ח) ויעשו כל חכם לב בעושי המלאכה את המשכן. ועל דעת רבותינו (ירושלמי פאה א א) יהיה זה לשבח אותו ולומר שאפילו דברים שלא אמר לו רבו הסכימה דעתו למה שנאמר למשה מסיני, ולא בא הכתוב לומר שהוא עשה הכל, אלא שקיים בכל הנעשה על ידו כל אשר צוה ה' את משה, ולפיכך לא אמר בכל הנעשה עד הנה כאשר דבר ה' אל משה, כי היה במשמע כאשר אמר משה בדבר ה', והוא שנה הסדר בהם ממה שאמר לו משה, ולפיכך כלל זה בכאן לומר שעשה הכל כאשר אמר השם, כמו שכתבתי למעלה (לו ח) :

Visit www.atid.org/shiur for audio recordings, Podcasts, or to sign-up to receive sources in advance.
Visit www.WebYeshiva.org to sign up for Rabbi Brovender's fully interactive, online Yeshiva.

פרי צדיק לפרשת בהעלתך

[ט] וכן ענין הארון שמרמז על התלמיד חכם הכלי המקבל דברי תורה וכמו שלמדו (יומא ע"ב ע"ב) מבית ומחוץ תצפנו כל תלמיד חכם שאין תוכו כברו אינו תלמיד חכם. ומצינו במדרש רבה (משפטים פ' ל') אדם שונה מדרש הלכות ואגדות ואם אין בו יראת חטא אין בידו כלום משל לאדם שאמר לו לחבירו יש לי אלף מדות וכו' אמר לו חבירו יש לך אפותיקאות ליתן אותם בהן אם יש לך כן הכל שלך ואם לאו אין בידך כלום. כך אדם שונה הכל א"ל אם יש לך יראת חטא הכל שלך שנאמר והיה אמונת וגו' יראת ה' היא אוצרו. תפס המשל רק על מי ששונה מדרש הלכות ואגדות שהוא תורה שבעל פה שהוא צריך אוצר של יראת שמים. אבל תורה שבכתב לא זכר. וכן בגמרא (שבת ל"א). שנדרש ואפילו הכי יראת ה' הוא אוצרו נדרש גם כן רק על שיתא סדרי משנה. וזה הענין שמשא רבינו לפי מדרגתו שהתורה שבעל פה שלו שחידש מפלפולו היה גם כן מפורש לנגד עיניו שהוא מסיני לא הוצרך משכן ואוצר להעמיד הארון שהארון הוא בחינת תורה שבעל פה היה גם כן אצלו כמו תורה שבכתב מפורש הלכה מסיני. ולכן אמר לו לעשות ארון ואחר כך משכן מה שאין כן בצלאל שהיה משורש תורה שבעל פה של החכמים שסבורים שמחדשים מדעתם כנ"ל לזה נצרך מקודם אפותיקאות ואוצר של יראת שמים. והמשכן הוא מקום היראה אני ה' השוכן בתוך בני ישראל והוא יראה וכמו שכתב בזוהר הקדוש (הקדמה ה' ע"ב) וכמו שנאמר ואם אדונים אני איה מוראי ונצרך זה מקודם להשים הארון בתוכו שהארון מורה על הכלי המחזיק דברי תורה שהוא תורה שבעל פה כמו שנלמד תלמיד חכם מארון בגמרא כנ"ל וזה ששאלו להיכן אכניסם ועל זה אמר לו שמא בצל אל היית וידעת צל אל, היינו בחינת תורה שבעל פה מדת לילה כאמור. דתורה שבכתב הוא שמו של הקדוש ברוך הוא דקודשא בריך הוא תורה איקרי (כמו שאמר זח"ב ס' א') וכן נלמד (ברכות כ"א). לברכת התורה לפני מדכתיב כי שם ה' אקרא הבו גדול וגו' דשם ה', היינו התורה והוא תורה שבכתב מדת יום. ותורה שבעל פה שמקבלת מתורה שבכתב הוא מדת לילה. וכן תורה שבכתב נקרא שמש ותורה שבעל פה בחינת סיהרא דמקבלת משמשא וזהו צל אל מה שאין כן במשה רבינו שהיה מפורש לנגד עיניו שאף הלכות שחידש הוא מסיני היה הכל בבחינת תורה שבכתב ושמו של הקדוש ברוך הוא ולכן לא היה הבדל אצלו בין הלוחות להארון והכלים שהוא התלמיד חכם המחזיק בתוכו דברי תורה. ולכן לא הבין שיהיה נצרך מקודם משכן להכניס בו ארון וכלים כאמור. וכן לא הבין גם כן ענין המנורה שיהיה בא והאיר לי שהוא בחינת תורה שבעל פה וכמו שלא הבין תורה שבעל פה של ר' עקיבא מה שהבינו תלמידיו וכמו שאמרו בגמרא (מנחות שם) שהיה יושב בסוף ח' שורות ולא היה יודע מה הוא אומר שזה היה חלקו של ר' עקיבא שהיה שורש תורה שבעל פה שהיה בן גרים. גם בר' עקיבא עצמו מצינו (פסחים מ"ט ע"ב) שאמר כשהייתי עם הארץ אמרתי מי יתן לי תלמיד חכם וכו' ואיתא (אדר"נ פ' ו') בן מ' שנה היה ולא למד כלום פעם אחת היה עומד על פי הבאר אמר מי חקק אבן זה וכו' אבנים שחקו מים מיד היה דן קל וחומר בעצמו וכו', והיינו שעל ידי דברי תורה יוכל לשחוק את הלב אבן. ולכן היה חלקו תורה שבעל פה שהוא הרוב חכמה לתקן הרב כעס לשחוק את הלב אבן. והוא שער הני שנמסר לבעל תשובה. מה שאין כן משה רבינו ע"ה שנולד טוב ונתמלא הבית אורה לא היה לו תפיסה כלל בענין תורה שבעל פה של החכמים והכל ענין אחד ושבת שהוא כנגד מדת מלכות הנרות דשבת הם גם כן בבחינת מנורה דבית המקדש שיהיה בא והאיר לי ויש השפעה מתורה שבעל פה דמלכות פה תורה שבעל פה קרינן לה וביום השביעי דא תורה שבעל פה דעם יום השביעי דא אשתכלל עלמא (זח"א מ"ז ב') ולכן נר שבת כענין מנורת המקדש. ובפרט בשבת זה שקורין בו פרשת הדלקת המנורה והוא קדושת שבת זה כמו שנאמר שבת בשבתו יש בו ביחוד השפעה מתורה שבעל פה :